

بسم الله الرحمن الرحيم

(Hizb-ut Tahrir Emiri Celil Âlim Ata İbn Halil Ebu Raşta Tarafından Facebook Sayfası
Takipçilerinin “Fıkhi” Sorularına Verilen Cevaplar Silsilesi)

Soru-Cevap

İktiza Delâleti

Zâhid Talib Naîm'e

Soru:

Esselamu Aleykum ve Rahmetullahi ve Berekâtuh.

Konu: İktiza Delâleti

Celil Şeyhimiz, Allah çabalarınızı bereketli kılsın, adımlarınızı isabetli kılsın, sevdiği ve razı olduğu şeylerde size yardım etsin.

Şahsiyet kitabının üçüncü cildinin 44. sayfasında (Vacibin Ancak Kendisi ile Tamamlandığı Husus da Vacibtir) konusunda (sebepten ister köleyi azat etmeyi farz kılan “sîga” gibi şerî olsun) şeklinde bir metin geçmektedir. Sanki bu, Allahu Teala'nın şu kavlindeki zihar kefaretiyle işaret etmektedir: وَالَّذِينَ يُظَاهِرُونَ مِنْ نِسَائِهِمْ ثُمَّ يَعُودُونَ لِمَا قَالُوا فَتَحْرِيرُ رَقَبَةٍ مَنْ قَبْلَ أَنْ يَتِمَّاسَا ذَلِكَ تُوعِظُونَ بِهِ وَاللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرٌ * فَمَنْ لَمْ يَجِدْ فَصِيَامُ شَهْرَيْنِ مُتَتَابِعَيْنِ مِنْ قَبْلِ أَنْ يَتِمَّاسَا فَمَنْ لَمْ يَسْتَطِعْ فَاِطْعَامُ سِتِّينَ مِسْكِينًا ذَلِكَ لِتُؤْمِنُوا بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ **“Kadınlarına zihar yapıp sonra da sözlerinden dönenler, eşleriyle temas etmeden önce bir köle azat etsinler. Bu, size öğüt verilen şeydir. Allah, yaptıklarınızdan haberdardır. Azat edecek köle bulamayanın, ailesiyle temastan önce iki ay birbiri peşinden oruç tutması gerekir. Buna gücü yetmeyen, altmış düşkünü doyurur. Bu kolaylık, Allah'a ve Peygamberine inanmış olmanızdan ötürüdür.”** [Mücadele 3-4]

Veya Allahu Teala'nın şu kavlindeki hata ile öldürmenin kefareti ayetine işaret etmektedir: وَمَا كَانَ لِمُؤْمِنٍ أَنْ يَقْتُلَ مُؤْمِنًا إِلَّا خَطَاً وَمَنْ قَتَلَ مُؤْمِنًا خَطَاً فَتَحْرِيرُ رَقَبَةٍ مُؤْمِنَةٍ وَدِيَّةٌ مُسْلَمَةٌ إِلَى أَهْلِهِ إِلَّا أَنْ يَصَدَّقُوا فَإِنْ كَانَ مِنْ قَوْمٍ عَدُوٍّ لَكُمْ وَهُوَ مُؤْمِنٌ فَتَحْرِيرُ رَقَبَةٍ مُؤْمِنَةٍ وَإِنْ كَانَ مِنْ قَوْمٍ بَيْنَكُمْ وَبَيْنَهُمْ مِيثَاقٌ فِدْيَةٌ مُسْلَمَةٌ إِلَى أَهْلِهِ وَتَحْرِيرُ رَقَبَةٍ مُؤْمِنَةٍ فَمَنْ لَمْ يَجِدْ فَصِيَامُ شَهْرَيْنِ مُتَتَابِعَيْنِ تَوْبَةً مِنَ اللَّهِ وَكَانَ اللَّهُ عَلِيمًا حَكِيمًا **“Hata ile olması dışında, bir müminin bir mümini öldürmeye hakkı olamaz. Hata ile bir mümini öldüren kimsenin mümin bir köle azat etmesi ve ölenin ailesine teslim edilecek bir diyet vermesi gereklidir; ancak ölünün ailesi diyeti bağışlarsa o başka. Öldürülen, mümin olmakla birlikte size düşman olan bir topluluktan ise mümin bir köle azat etmek lâzımdır. Eğer kendileriyle aranızda anlaşma bulunan bir topluluktan ise ailesine teslim edilecek bir diyet vermek ve mümin bir köleyi azat etmek gerekir. Bunları bulamayan kimsenin Allah tarafından tövbesinin kabulü için iki ay peş peşe oruç tutması lâzımdır. Allah her şeyi bilmektedir, hikmet sahibidir.”** [Nisa 92]

Aynı kitabın 182. sayfasında şu metin geçmektedir: (İktiza delâleti, kendisindeki gerekliliğin lafızların manalarından elde edilmiş olandır. Bu, onun delâlet edilen manaya mutabık olmasının şart olması ile olur.)

Benim iki sorum var:

Birincisi: Sebep köleyi azat etmeyi farz kılan sîga olmasına rağmen neden sebep olmaksızın şart zikredilmiştir?

İkincisi: Neden tazammun olmaksızın mutabık zikredilmiştir?

Umarım bu sorularla size yük olmamışımıdır. Allah sizi mübarek kılsın.

Cevap:

Ve Aleykumselam ve Rahmetullahi ve Berekâtuh.

Birinci soru: İktiza delâletinde, neden şartın zikredilip sebebin zikredilmediğini soruyorsunuz. Sanki siz, Şahsiyette geçen (köleni benim adıma azat et) örneğini, mülkiyet şartını gerektirdiği şeklinde anlamışsınız ve böylece tanımdaki şarta odaklanmışsınız... Yine (Vacibin Ancak Kendisi ile Tamamlandığı Husus)'da geçen (azat etmeyi farz kılan "sîga" gibi) örneğindeki siganın sebep olarak zikredildiğini anlamışsınız. Dolayısıyla bu iktizanın bir sebep olduğunu görmüşsünüz. Bu nedenle de o halde neden iktizanın delâletinin tanımında şartın zikredildiği gibi sebebin zikredilmediği şeklinde sormuşsunuz? Cevap, meselenin farklı olmasıdır. Nitekim bu, iktiza delâletinin ve vacibin ancak kendisi ile tamamlandığı hususun vakiasında açıkça görülmektedir... Dolayısıyla bu vakıa, farklıdır. Zira iktiza delâleti, mantuk, mefhum ve benzerleriyle ilgili lügat araştırmalarındandır... Vacibin ancak kendisi ile tamamlandığı hususa gelince; bu, şerî bir kaidedir yani külli bir hükümdür. Dolayısıyla bu, onunla karıştırılmamalıdır. Çünkü iktiza delâleti, lügat standartlarına göre anlaşılır. Kaide ise, kendisinden kaidenin istinbat edildiği şerî delillere göre anlaşılır... Yani her birinin tanımından da anlaşılacağı gibi iki husustan her birinin üzerine inşa edildiği kaideleri vardır:

İktiza delâleti: Usulcüler, iktiza delâleti hakkında üç önemli tanım yapmışlardır:

- Birincisi: Onda şart veya sebep zikredilmez... Ancak onda, konuşan kişinin doğruluğu veya lafzın meydana gelişinin sıhhati için mantukun (söylenilen) gerektirdiği iltizamın delâleti (anlamı) zikredilir. Bu tanımlardan bazıları şunlardır:

* Ebu'l Hasen Seyyidüddin el-Âmidî'ye ait olan el-İhkâm Fî Usûli'l Ahkâm'da (Ö: H. 631) şöyle geçmektedir:

[İktiza delâletinin birinci türü: Delâletinin sigası ve durumu açık olmayan şeydir. Bu ise şundan yoksun değildir: Medlulünden ya konuşan kişi kastedilmiştir ya da kastedilmemiştir. Şayet kastedilmişse şundan yoksun değildir: Ya konuşan kişinin doğruluğu veya onun hakkında söylenilenin sıhhati üzerinde durulmuştur ya da durulmamıştır. Şayet durulmuşsa, o zaman onun hakkındaki lafzın delâleti, iktiza delâleti olarak adlandırılır...] Bunun bir benzeri benim kitabım (Teysir-ul Vusûl ile'l Usûl)'de geçmiştir.

- İkincisi aynı tanımı korumuş ancak onu daha fazla detaylanmıştır. Zira sadece durumun hitabına (şarta) atıfta bulunulmuştur. Çünkü mantuk (söylenilen) için iltizam delâletinde akla gelen ilk şeyin şart olduğunu ve onun dışındakilerin daha sonra delillerle olacağını görmüştür. Bu nedenle kölenin azat edilmesi örneği verildiğinde, azat etme şartına atıfta bulunulmuştur ki o mülkiyettir, mülkiyetin sebebine atıfta bulunulmamıştır ki o da sigadır. Çünkü buna, iktiza delâleti ile değil, bilakis delillerle ulaşılır. "Köleni benim adıma azat et" şeklinde verilen örnekten, azat etmenin sahih olması için önce mülkiyetin gerçekleştiği iktiza anlaşılır. Muayyen bir sigayla mülkiyet akdinin sebebine gelince; bu, şerî delillerden anlaşılır... Bu tanımlardan biri de şudur:

* Ebu Hamid Muhammed İbn Muhammed Gazali et-Tûsî'ye (Ö: H. 505) ait Mustasfa Fî İlmi'l Usul adlı eserde şöyle geçmektedir:

(İkinci teknik: Sigası bakımından değil, bilakis içeriği ve işaretleri bakımından lafızlardan alıntılanan şeylerdir. Bu ise beş türde görülmektedir. Birinci tür: İktiza olarak adlandırılan şeydir. Bu ise, lafzın delâlet etmediği ve mantukun olmadığı ancak lafzın zaruretiyle olan şeydir. Bu da ya sözü söyleyen kişinin (mütekellim) doğru kabul edilebilmesi böyle bir iktizanın varlığına bağlı olması bakımından, ya mantukun (lafızla ifade edilen hususun) şer'an var olabilmesi ancak böyle bir iktizanın varlığı ile mümkün olması bakımından, ya da mantukun (lafızla ifade edilen hususun) aklen sabit olabilmesi ancak böyle bir iktizanın varlığı ile mümkün olması bakımından olur. Mantukun (lafızla ifade edilen hususun) şer'an tasavvur edilmesi için iktizanın sabit olmasına dair örnek bir kişinin şöyle demesidir: Köleni benim adıma azat et. Buna göre hiç konuşulmadığı halde bu söz (mantuk-i bih) mülkiyeti tazammun ve iktiza etmektedir. Çünkü azat etmenin şer'an uygulanabilmesi için mülkiyetin (temlik) azattan önce var olması şarttır. Dolayısıyla bu, lafzın muktezası olmaktadır...)

Bunun bir benzeri ez-Zerkeşı'ye (Ö: H. 794) ait el-Bahru'l Muhîr Fî Usulî'l Fıkıh adlı eserde şöyle geçmektedir:

- Geçen her iki tanımı da korumuş ancak şartı daha fazla detaylandırmış ve şartın, tazammun olarak değil delâlet edilen manaya mutabık olması ile olduğunu söylemiştir... Bu tanımlardan biri de şudur:

* Muhammed İbn Hüseyin er-Râzi'ye (Ö: H. 606) ait el-Mahsûl Fî İlmi Usûl adlı eserde şöyle geçmektedir:

(İltizamın delâletinin kısımlarına gelince; iltizamın delâletinden elde edilen anlamın, ya tekil lafızların anlamından ya da onun terkiib halinden elde edilmiş olduğunu söylüyoruz. Birincisi iki kısımdır. Çünkü iltizam ile delâlet edilen mana, ya delâlet edilen manaya mutabık olarak şart olması ile olur ya da ona tabi olur. Şayet ilki olursa, o zaman bu, iktiza delâleti olarak adlandırılır, sonra bu şart akli olabilir. Sallallahu Aleyhi ve Sellem'in şu kavli gibi: رَفَعَ عَنْ أُمَّتِي الْخَطَأَ وَالْيَسِيَانَ وَمَا اسْتَكْبَرُوا عَلَيْهِ **“Ümmetimden hata, unutmama ve üzerinde zorlandıkları hususlar (dan dolayı hesaba çekilme) kaldırıldı.”** Dolayısıyla akıl, bu anlamı şerî hükme dahil etmediğimiz sürece doğru olmadığını göstermektedir. Şu sözü gibi şerî de olabilir; Vallahi bu köleyi azat edeceğim. Ancak bu, mülkiyetin olmasını gerektirmektedir. Çünkü bu şekilde olmadıkça sözünü şer'an yerine getirmesi imkansızdır...)

Dediğimiz gibi üç tanım, bütünlük açısından değil, şart ile ilgili detay açısından farklılık göstermektedir...

Şahsiyetin üçüncü cildinde lügat araştırmalarına göre tanımın, şart ve mutabık olmak konusu olduğunu gördük ve şöyle dedik:

(İktiza delâleti, kendisindeki gerekliliğin lafızların manalarından elde edilmiş olandır. Bu, onun delâlet edilen manaya mutabık olarak şart olması ile olur. Gerekliliği, akıl gerektiriyor olabilir, Şeriat gerektiriyor olabilir. Ya konuşanın doğru oluşunun zorunluluğundan dolayı ya da telaffuz edilenin meydana geliş sıhhatinden dolayıdır. Buna dair örnek Allahu Teala'nın şu kavlidir: قَاتِلُوا الَّذِينَ يَلُونَكُمْ مِنَ الْكُفَّارِ **“Kâfirlerden yakınınızda olanlara karşı savaşın.”** [Tevbe 123] Bu ayette geçen قَاتِلُوا **“Savaşın”**, sözü; silah, mühimmat, askeri eğitim gibi savaş araçlarını ve benzerlerini elde etmeyi emretmeyi gerektirmektedir... Zira bu aklın gerektirdiği hususlardandır. Bu telaffuz edilen قَاتِلُوا **“Savaşın”** emrinin yerine getirilişinin sıhhati için şarttır. Başka bir örnek, bir başkasına şöyle demendir: Köleni, benim adıma 1000 dirheme azat et. Delâlet olunan “azat et” den gerekli olan mefhum, köleye satın alarak veya hibe yolu ile sahip olmaktır. Bu mefhum, o delâlet olunanın şer'an gerçekleşmesinin kendisine bağlı olduğu hususlardandır. Zira ademoğlu sahip olmadığını azat edemez. Yukarıdaki söz sanki şöyledir: “Bu köleyi benim adıma sat veya bağış et. Sonra da azat etmekte benim vekilim ol.” Zira bu, şeriatın gerektirdiği husustandır. Bu, telaffuz edilen **“azat et”** sözünün meydana gelmesinin sıhhati için şarttır. Başka bir örnek, Sallallahu Aleyhi ve Sellem'in şu sözüdür: رَفَعَ عَنْ أُمَّتِي الْخَطَأَ وَالْيَسِيَانَ وَمَا اسْتَكْبَرُوا عَلَيْهِ **“Ümmetimden hata, unutmama ve üzerinde zorlandıkları hususlar (dan dolayı hesaba çekilme) kaldırıldı.”** [İbn Mace tahrî etti.] Yani hatanın, unutmamanın, hakkında zorlandıkları hususun hükmü kaldırıldı, demektir. Zira bu şeylerin gerçekleşmeleri kesin olduğundan dolayı, onların kendilerinden kaldırılması doğrulanmaz Bu konuşanın doğru oluşunun zorunluluğundan dolayı şeriatın gerektirdiklerindendir.) Gördüğümüz gibi iktizanın delâleti tüm yönleriyle tam olarak tanımlanmıştır. Yardım edecek olan ancak Allah'tır.

İkincisi: (Vacibin Ancak Kendisi ile Tamamlandığı Husus) şeklindeki külli hükme gelince; bunun tanımına, lügat araştırmasında yer verilmez. Bilakis bunun ötesinde şerî delillere de gerek vardır... Dolayısıyla vacibin ancak kendisi ile tamamlandığı husus hakkında bir şey araştırdıklarında, ister bu ondan bir cüz olsun, isterse sebep, şart ve mani gibi onun dışında olsun bu hususta sadece iktiza delâleti ile sınırlı kalmamışlar, bilakis delillere de odaklanmışlardır. Örneğin vacibin ancak kendisi ile tamamlandığı husus bölümünde sebebe bir örnek verdiklerinde dediler ki; (vacip olan köleyi azat etmek gibi şerî bir sebep olsa da), kölenin senin olması durumunda bu olur. Onu azat etmek istersen, mülkiyet şartının gerçekleşmesi gerekir. Sigayı öğrenmek istersen, bu iktizadan anlaşılmaz, aksine bunda delili de başvurulur...Dolayısıyla senin onun mülkün olması hakkındaki bu örnek ile (köleni

benim adıma azat et) sözün hakkındaki bir önceki örnek arasındaki fark gayet açıktır. Zira (köleni benim adıma azat et) sözünden, iktizayı yani önce onu (köleyi) mülk edinmen gerektiğini anlayabilirsin. Yoksa köle, senin dışında birinin mülkü ise onu nasıl azat edeceksin ki?! Zira mantukun gerçekleşmesi için mülkiyet şarttır.

Çünkü burada itimat edilen deliller oldu, ardından bu hususta içtihat oldu...Bu nedenle vacibin ancak kendisi ile tamamlandığı hususun olduğu şey hakkında ihtilaf ettiler. Bu yüzden şayet sebep veya şart olursa bu şey vacip olur denildi...Şayet şart değil sebep olursa vacip olur denildi...Şayet sebep değil şart olursa vacip olur denildi...Ne o ne de bu, bilakis tavakkuf olursa vacip olur denildi... Bunun detayları, ez-Zerkeşî'ye ait (Ö: H. 794) Bahru'l Muhît adlı eserin "1/254'de", aynı şekilde müellifi "İbn Neccar olarak bilinen Takıyyuddin Muhammed el-Fütûhi" olan Şerhü'l Kevkebi'l Mûnîr adlı eserin "1/182'de" geçmektedir. Daha fazla bilgi edinmek isteyenler buralara müracaat edebilirler.

Bizim tercih ettiğimiz ve kendisinden bu kaidenin istinbat edildiği şerî delillere binaen Şahsiyetin üçüncü cildinde söylediklerimize gelince; zira vacibin ancak kendisi ile tamamlandığı şey, ister bu şey sebep olsun, isterse şart olsun, türü her ne olursa olsun vacip olur. Bu nedenle tanımda, (Vacibin ancak kendisi ile tamamlandığı husus iki kısma ayrılır: Birincisi; vacibiyeti, o şeye (vacibe) şart koşulmuş olması, İkincisi; vacibiyeti, yani o şeye (vacibe) şart koşulmamış olmasıdır. Vacibliği kendisi ile şart koşulan hususa gelince; şartın bizzat kendisinin vacib olmadığı hususunda bir ihtilaf yoktur. Asıl vacib, vucubiyetine delil getirilen husustur. Belirli bir namazın vacibiyeti taharetin varlığı şartına bağlanmıştır. Oysa namaz hitabı (delili) yönünden taharet vacib değildir. Taharet ancak vacibin edası için şarttır. Namaz hitabındaki vacib olan husus sadece şart gerçekleştiğinde namaz kılmaktır.) şeklinde söyledikten ve şartın vakiasını açıkladıktan sonra... konuyu şu sözlerle sonlandırdık:

(Özetle vacibin ancak kendisi ile tamamlandığı şey de vacip olan şeyde, ya vacip olan aynı hitapla olur ya da başka bir hitapla olur. Bu husus; ister varlığı ile var olmayı, yokluğu ile yokluğu gerektiren sebep olsun, isterse yokluğu ile yokluğu getiren varlığı ile ne var olmayı ne de yok olmayı gerektirmeyen şart olsun fark etmez. Sebep ister köleyi azat etmeyi farz kılan "sîga" gibi şerî olsun, ister gerekli ilmi elde etmeye bakmak gibi akli sebep olsun, ister ise öldürme cezasını vacib kılan boynun kesilmesi gibi normal bir sebep olsun fark etmez. Şart da ister abdest gibi şerî olsun veya kendisi ile emredilen için gerekli olduğu aklen belirlenen husus gibi akli olsun, emredilen bir husustaki çelişkinin terk edilmesi gibi, ister ise abdeste başın bir bölümün yıkanması gibi normalde kendisinden ayrılmayan normal bir şart olsun fark etmez. Böylece bir hususun vacibiyeti, ancak kendisi ile tamamlanan hususu da farz kılar. Yani bir husus ile mükellef kılmak, ancak kendisi ile tamamlanan hususla da mükellef kılmayı gerektirir. Buradan hareketle şu kaide ortaya çıkmıştır: Bir vacibin ancak kendisi ile tamamlandığı şey de vacibtir.) Bitti.

Hakeza iktiza delâletinin tanımında şart geçti de sebep geçmemiştir şeklindeki birinci sorunun cevabı, yukarıda geçtiği üzere açıklanmış olup burada onu tekrar ediyorum:

(Çünkü mantuk (söylenilen) için iltizam delâletinde akla gelen ilk şeyin şart olduğunu ve onun dışındakilerin daha sonra delillerle olacağını görmüştür. Bu nedenle kölenin azat edilmesi örneği verildiğinde, azat etme şartına atıfta bulunulmuştur ki o mülkiyettir, mülkiyetin sebebine atıfta bulunulmamıştır ki o da sigadır. Çünkü buna, iktiza delâleti ile değil, bilakis delillerle ulaşılır. "Köleni benim adıma azat et" şeklinde verilen örnekten, azat etmenin sahih olması için önce mülkiyetin gerçekleştiği iktiza anlaşılır. Muayyen bir sigayla mülkiyet akdinin sebebine gelince; bu, şerî delillerden anlaşılır)...

Bildiğim kadarıyla usulcüler, sebebi iktiza delâletine dahil etmemişlerdir... Bildiğim kadarıyla birinci sorunun cevabı da budur. Bilen ve hüküm verenlerin en hayırlısı Allah'tır.

İkinci soru: Tanımda (İktiza delâleti, kendisindeki gerekliliğin lafızların manalarından elde edilmiş olandır. Bu, onun delâlet edilen manaya mutabık olmasının şart olması ile olur) şeklinde geçtiği halde neden mutabık olması zikredilmiş de tazammun zikredilmemiştir. Çünkü tazammun delâleti ve iltizam delâleti, mutabık olan delâletin sonuçlarındandır, asıl değildir... Bunu açıklaması şöyledir:

1- Delâlette asıl olan, mutabık olmasıdır yani lafzın manasının tamamına delâletidir. Dolayısıyla lafız, tahsis veya takyit dışında anlamın bir cüzüne “yani tazammuna” yönelik değildir... Diğer bir ifadeyle sadece bu bölümdeki lügat araştırmalarına göre gerekmesi sebebiyledir.

2- İltizam delâleti, söylenen lafzın delâletinin (anlamının) zihinsel gerekliliğidir yani ona tabi olmasıdır. Zira lafzın delâletinde asıl olan mutabık olması yani anlamın tamamıdır. Böylece onun lazımı olur yani manasının tamamının “mutabık olmasıdır”...Çünkü bu lazım (gereklilik), birinci sorunun cevabında açıkladığımız gibi söylenen (mantukun) lafzının uygulanması için şarttır. Bu nedenle iktiza delâletinin tanımı, Şahsiyetin üçüncü cildinde geçtiği gibidir: (İktiza delâleti, kendisindeki gerekliliğin lafızların manalarından elde edilmiş olandır. Bu, onun delâlet edilen manaya mutabık olmasının şart olması ile olur.)

Bu, iktiza delâletinde tamamen açığa çıkmaktadır. Dolayısıyla “manasının tamamının” mutabık olması dışında nâssın gerektirdiği şey için yani nâssın zihinsel gerekliliği için mümkün değildir ve nâssın dışında hiçbir şey bundan istisna edilmez. Örneğin:

- قاتلوا “**Savaşın**”... Zihinsel gereklilik yani iktiza delâleti, savaşta kılal araçlarıdır. Yani genel olarak olası tüm silahlar olup sadece kılıç olduğu, bunun dışındakilerin iltizam delâletine dahil olmadığı veya top ve diğerlerinin iltizama dahil olmadığı söylenmez... Bilakis mananın tamamına “mutabık olmasıdır.” Dolayısıyla savaşta kullanılması mümkün olan tüm olası silah türü iltizama dahil olur...

- واسأل القرية “**Şehre sor**”... Zihinsel gereklilik yani iktiza delâleti, halktır yani şehir halkıdır. Yusuf Aleyhisselam’ın kardeşleri, sözlerinin doğruluğunu ispat etmek için babalarına şehir halkına sormasını söylediler. Bu ise mananın tamamıdır, yani şehir halkından istediğın kişiye sor, sözümüzün doğru olduğunu görürsün demektir... Burada Yusuf’un kardeşlerinin babalarından şehir halkının bir kısmına sormasını istedikleri ve diğer kısmına sormasını yasakladıkları anlaşılır. Çünkü o zaman delil onların aleyhine olur, lehlerine olmaz. Çünkü bu şekilde babalarından, birlikte anlaştıkları belirli kişilere sormasını istemiş olurlar!

Bu şekilde mana değişir... Hakeza “halkın” iktiza delâleti, mananın tamamına “mutabık olmasıdır.”

- Benim adıma köleni azat et... Zihinsel gereklilik, ona sahip olman, ardından onu azat etmendir. Zira burada mülkiyet, senin onu azat etmenin caiz olması için onun tamamına sahip olmalısın, yani mutabık “mananın tamamıdır.”

Hakeza “söylenen lafzın zihinsel gerekliliğinin” anlamı, mutabık olmasını gerektirir. Yani mananın tamamını gerektirir ve nâssın dışında bundan hiçbir şey istisna edilmez... Yani “tazammunun” manasından bir cüz olmaz...

Umarım bu cevap yeterli olmuştur. Bilen ve hüküm verenlerin en hayırlısı Allah’tır.

Kardeşiniz

Ata İbn Halil Ebu Raşta

H. 3 Safer 1441

M. 02/10/2019

Cevaba, Emir’in (Allah onu korusun) aşağıdaki web sitesinden bağlanabilirsiniz:

<http://archive.hizb-ut-tahrir.info/arabic/index.php/HTAmeer/QAsingle/3993/>